

Pöytäkeskustelut – OSA I

Vanhusneuvostopäivässä 7.11.2018 käytiin pöytäkeskusteluja kolmessa erillisessä osassa. Seuraavassa on pöytäkeskustelujen yhteenveto ensimmäisestä osasta, jossa keskusteltiin kokemuksista vanhusneuvoston toiminnasta, vaihdettiin ajatuksia hyvistä käytännöistä sekä mietittiin uusia ideoita vanhusneuvostojen toimintaan.

Yhteenvedossa aloitetaan ensin positiivisista ja negatiivisista kokemuksista, jonka jälkeen kootaan yhteen pöytäryhmissä ilmi tulleet hyviksi koetut vanhusneuvostojen käytännöt. Lisäksi ideoitiin uusia käytänteitä vanhusneuvoston toimintaan, jotka ovat koottu yhteenvedon loppuun ranskalaisin viivoin.

1. Kokemuksia vanhusneuvostojen toiminnasta

Pöytäkeskusteluissa positiivisiksi kokemuksiksi mainittiin seuraavia asioita.

Vanhusneuvoston toiminnan myötä aktiivisuus, arvostus ja näkyvyys on lisääntynyt. Mahdollisuus toimia on lisääntynyt ja tunnetaan alueellisesti paremmin ”kaikki” vanhukset. Kuntien koettiin tulleen osalta ikäystävällisemmiksi. Pienissä asioissa vanhusneuvostot ovat pystyneet vaikuttamaan ja saaneet parannuksia aikaan. Tällaisia ovat olleet muun muassa ihmisten väliset kohtaamiset ja rolaattorien korjaukset. Päämäärä on yhteinen ikäihmisten hyvinvointi. Tärkeää on ollut innostunut, aktiivinen ja sitoutunut osanotto sekä motivoitunut jäsenistö, jonka myötä on syntynyt aktiivista, innostavaa ja mielenkiintoista toimintaa. Aktiivisissa vanhusneuvostoissa kokoonnuttiin jopa kerran kuussa.

Yhteistyö

Hyvä yhteistyö ja konkreettinen verkostoituminen. Yhteiset tapaamiset eri toimijoiden kanssa. Yhteistyö kunnan eri hallintoelinten kanssa (hallitus, lautakunnat tms.) sekä asiantuntijoiden kanssa. Ketterä kokoonpano sekä asiantuntijakuulemiset. Positiivisena pidettiin vanhusneuvostoissa moniammatillista edustusta. Näin kunnan kaikissa organisaatioissa huomioidaan paremmin vanhusneuvostot.

Aloitteita ja lausuntoja

Vanhusneuvostoilta on pyydetty ja annettu lausuntoja. Lausuntoja on annettu eri toimijoiden kanssa. Sen seurauksena on aloitteita ja esityksiä saatu läpi. Läpi on mennyt aloitteita muun muassa esteettömyydestä, turvallisuudesta ja asuinympäristöstä. Koti-kauppa-kyyti on saatu käyntiin vanhusneuvoston aloitteesta. Vanhusneuvoston jäsenjoukko toimii myös liikennetoimikunnassa. Vaikutusmahdollisuus talousarvioon (vakanssit) osassa kuntia. Ikäystävälliset suunnitelmat –etukäteisesti asiat hoidossa. Puhe- ja läsnäolo-oikeus toimielimissä (vaihdellen). Hyvinvointiohjelman

puolueettomuus, laaja-alainen järjestökenttä, läsnäolo-oikeus valtuuston kokouksissa. Tarkastuslautakunta: vaikuttamistoimielinten osallisuuden ja vaikuttavuuden arviointi. Vanhusneuvostot ovat saaneet aikaan myös esteettömyyskorjauksia.

Positiivisena pidettiin myös sitä, että perusrahoitus tulee kunnalta. Poliitikka ei vaikuta, jolloin koettiin asioiden pysyvän asiakeskeisinä. Vanhusneuvostoissa myös kouluttaudutaan aktiivisesti ja koulutuksia on annettu muun muassa digitaalisuudesta, lausunnoista, liikkumisen eri muodoista, seniorilipusta, muusta liikenteestä sekä ikäihmisten hyvinvointiohjelman suunnittelusta ja aktivoinnista. Yleisötilaisuuksia on ollut ikäihmisille sekä palautetta on myös kerätty. Hyvinvointiohjelman puolueettomuus, laaja-alainen järjestökenttä, läsnäolo-oikeus valtuuston kokouksissa. Avoin kuuntelutunti ikäihmisten huolille ennen kokousta on antanut mahdollisuuden osallistua. Läsnäolo ja puheoikeus valtuuston kokouksiin sekä lautakuntien kokouksissa kokoonpano. Positiivisen sävyn toimintaan on tuonut joissakin vanhusneuvostoissa Eläkeläisneuvosto- sekä Ikäihmisten neuvostonimet.

Pöytäkeskusteluissa negatiivisiksi kokemuksiksi koettiin seuraavia asioita.

Vanhusneuvoston vaikuttavuus

Lainsäätäjän asenne (sanamuodot). Ei budjetoitua rahaa, ei puhe- eikä läsnäolo-oikeutta lautakunnissa, aloitteiden eteneminen nihkeää ja palautteen saaminen hidasta. Aktiivinen vuorovaikutus päättäjiin puuttuu, ei päätösvaltaa, eläkejärjestöjen vs. virkamiesjäsenten erilaiset intressit, aloitteisiin ei vastata eikä lausuntoja pyydetä tarpeeksi. Neuvoston painoarvoa lisättävä. Lausunnoista ei saada palautetta. Asioihin ei pääse vaikuttamaan (suuret asiat) ja kokoonpano liian pieni. Jälkijunnassa kuullaan vanhusneuvostoja. Päätökset usein jo tehty lautakunnassa, kun asia tulee neuvostoon. Kokouksia liian harvoin ja vaikutusmahdollisuudet pienet. Neuvoston antamalla lausunnoilla ei ole vaikutusta. Jäykkä lausuntomenetelmä. asiat etenevät hitaasti. Tiedonkulku – valmistelu/päätökset. Esittelyiden käsittely on hidasta. Kunnan päättäjät eivät tunne riittävästi vanhuspalvelulain sisältöä. Yhteistyö järjestöjen ja vanhusneuvoston kesken. Kiireinen lausuntojen antamisaiakataulu, ei päätösvaltaa. Kaikki lautakunnat eivät ota huomioon päätöksen teossa ja näin ollen ei pyydetä lausuntoja.

Vanhusneuvostojen tunnettavuus ja näkyvyys

Vanhusneuvostojen tunnettavuus on huonoa eikä vanhusneuvostojen toimintaa tunneta. Tiedotuksessa kehitettävää eri toimijoiden välillä. Tiedotus on osittain heikkoa ja se ei toimi. Pöytäkirjoja ei löydä kotisivuilta.

Vanhusneuvoston organisointiin liittyvät asiat

Joissakin pöytäkeskustelun yhteenvedoissa koettiin, että on vaikea saada neuvoston jäseniä aktivoitumaan. Osa jäsenistä ei ole motivoitunut toimintaan. Sihteerillä on liikaa töitä joiden lisäksi paljon muitakin tehtäviä. Asioita priorisointi koettiin haastavana. Osaksi koettiin myös, että osallistumattomien tavoittaminen huonoa, jos vanhus- ja vammaisneuvosto on yhdessä. Yksinäiset ja heidän löytäminen koettiin haastavana. Joissakin vanhusneuvostoissa ei ollut varajäseniä tai varajäsenet eivät aktiivisesti osallistuneet kokouksiin. Koulutuspalautteita toivottiin kaikille heti, eli kun neuvoston jäsen kouluttautuu seuraavaan kokoukseen tulisi tästä asialistalle. Vanhusneuvoston tavoitettavuus sekä puheenjohtajan huono tunnettavuus. Neuvostoon kaivattiin myös asiantuntija jäsentä. Toiminnan rahoituksen koettiin olevan liian pieni tai puuttuvan kokonaan. Kokouspalkkiota toivottiin samalle tasolle muiden lautakuntien kanssa. Joistakin kunnista vanhusneuvosto myös

puuttuu kokonaan. Osaksi toiminta koettiin vielä hieman hapuilevaksi ja pysyvä toimintamalli ei ollut vielä muokkautunut.

2. Hyviä käytäntöjä vanhusneuvostojen toiminnasta

Eri sektoreiden yhteistyö näkyvyyden ja yhteistyön parantamiseksi.

Yhteistyö eri sektoreiden välillä nousi pöytäkeskustelun perusteella erittäin tärkeäksi käytännöksi näkyvyyden ja yhteistyön parantamisen kannalta. Yhteistyötä on tehty eri sektoreiden ja toimialojen asiantuntijoiden, järjestöjen, erityisesti vammais-, muisti-, inva- ja eläkejärjestöjen kanssa sekä lautakuntien, esimerkiksi perusturvalautakunnan kanssa. Näiden lisäksi on tavattu myös kaupunkien pormestareita ja apulaispormestareita sekä muita kunnan toimijoita. Asiantuntijaesitykset, valtuustoryhmän pj. tapaaminen sekä järjestetyt keskustelut johtavien virkamiesten ja poliittisten päättäjien kanssa, ovat olleet tärkeä yhteistyön muoto. Vanhusneuvostotyöstä on edustusta erilaisissa työryhmissä, muun muassa kuntastrategia- ja liikenneturvallisuus –työryhmissä, jolloin yhteistyötä on eri hallintokuntien suuntaan. On koettu myös hyväksi käytännöksi, että jokaisessa kokouksessa kunnan edustajia kertomassa omalta alaltaan. Kokouksien lisäksi muutoin luontevat tapaamiset esimerkiksi yhteisissä tilaisuuksissa nähtiin hyvänä. Ikäystävälliseen suunnitteluun osallistuminen. Kehittävän yhteistyön katsottiin muodostuvan eri ikäihmisryhmistä, jolloin näkökulmat esimerkiksi esteettömyyteen tulisi tarkasteltua eri ikäryhmien kannalta. Tutustuminen paikan päällä toimijoihin ja ongelmiin nähtiin arvokkaana sekä osallisuus kaupungin eri projekteissa. Yhteistyössä toimijoita on kutsuttu sekä vanhusneuvostojen kokouksiin sekä vanhusneuvoston edustajat ovat vierailleet erilaisissa työryhmissä ja toimielimissä. Lähialueilla toimiminen sekä hyvä yhteistyö kunnan neuvostojen kesken. Tutustuminen paikan päällä toimijoihin ja varsinaisiin ongelmiin. Eri sektoreiden välisen yhteistyön lisäksi yhteistyö eri vanhusneuvostojen välillä katsottiin tärkeäksi yhteistyön muodoksi.

Viestinnällisiä hyviä käytäntöjä

Kuntalaisten tietoutta vanhusneuvostojen toiminnasta on saatu lisättyä tuottamalla esimerkiksi esitteitä. Yhteistyö ja vanhusneuvoston tunnetuksi tekeminen eri palveluiden tuottajille/kunnalle yms. Avoimet ovet ennen vanhusneuvostojen kokouksia ovat lisänneet kuntalaisten tietoisuutta ja vuorovaikutusta. Yhteistapahtumat ja avoimet vanhusneuvoston kokoukset (1-2 kertaa vuodessa). Viestintään panostaminen: Esitteiden jakamista terveyskeskuksiin ja kauppakeskuksiin. Kaikille eläkeläisille tarkoitetut informaatio- ja juhlatilaisuudet. Pöytäkirjojen julkaisemista verkossa pidettiin tärkeänä osana viestintää. Jalkautuminen kylille ja hoitolaitoksiin. Paikallislehtiin tiedotteita. Tiedotuksia yli 65- vuotiaille. Pormestarien ja johtavien viranhaltijoiden kutsuminen neuvoston tilaisuuksiin. Hyvä yhteistyö kaupungin kanssa ja paikallislehdistön kanssa. Erittäin hyvänä käytäntönä pidettiin myös sitä, että vanhusneuvosto on tehnyt kahden vuoden välein palveluoppaan. Myös ikäihmisten opas on tehty vanhusneuvoston toimesta.

Organisoinnin hyviä käytäntöjä

Vanhusneuvoston jäsenten nimeäminen. Tieto liikkuu eläkeläisneuvostosta muille toimijoille (yhdistykset jne.) hyvin. Toimintasuunnitelma ohjaa toimintaa. Jäsenten valinta: myös eläkeläisjärjestön ulkopuoliset valitaan. Hyvien jäsenten saaminen neuvostoon ja tehtävien jako. Vanhusneuvoston terveiset omalle taustaorganisaatiolle. Pormestarien ja johtavien viranhaltijoiden kutsuminen neuvoston tilaisuuksiin ja lausuntopyynnöt riittävän ajoissa, jotta vanhusneuvostolla mahdollisuus aidosti osallistua kunnan toimialojen toiminnan suunnitteluun. Myös avoimia kokouksia pidettiin

hyvinä käytäntöinä, joita voisi toteuttaa ainakin kerran vuodessa. Lautakunnan edustajia neuvostossa ja asiantuntijoita alustamaan. Vanhusneuvoston aktiivista sihteerä pidettiin erittäin tärkeänä vanhusneuvoston toiminnassa ja hyvien kokouskäytäntöiden luomisessa. Työpanosta, joka valmistelee kokousten asiat. Kunnan organisoimat kokouskäytännöt. Puheenjohtajan yhteys päättäjiin on tärkeää. Neuvoston sisäinen työnjako ja lautakunnan edustajia neuvostossa. Neuvoston toiminnan esittelemine valiokunnassa. Vanhusneuvoston kokoonpanossa luottamus on keskeistä, ei liian isoa vanhusneuvostoa. Tuleva maakunnan vanhusneuvosto ei saa tuhota hyviä kunnallisten neuvostojen toimintoja. Kokouspalkkiot sekä matkakulujen korvaaminen katsottiin tärkeäksi. Tunnin keskusteluaike ennen vanhusneuvoston kokousta (kaikille avoin tilaisuus). Työvaliokunta/ Laatujaosto/ennen VN kokousta –valmistelu. Jalkautumine kyliin. Kuulolla vanhuspalveluiden järjestelyissä. Asiantuntijoiden alustukset/vierailut. Yksi painopistealue joka vuodelle (vuoden 2019 osalta vammais- palvelut). Kunnantukea edellytetään aktiiviseen toimintaan. Yhteisiä kokouksia lähikuntien kanssa. Saarijärvi -kumppanuuspöytä on Sote-kuntayhtymän yhteinen tapaaminen, jossa keskustellaan eri osapuolten ja yhteistyökumppaneiden asioista, tiedotetaan tulevista tapahtumista, tehdään yhteisiä tapahtumia. Verkosto karsii myös päällekkäisyyksiä. - tiedon kulku eläkeläisjärjestöiltä vanhusneuvostolle ja päinvastoin. Tapahtumien toteuttaminen yhteistyössä. Kumppanuuspöydässä kohdataan eri yhteisöjen edustajia ja järjestetään yhteistä toimintaa ja jaetaan hyviä kokemuksia. Valtuuston nimeämä pj ja varapj, kesäkuukausia lukuun ottamatta kokoukset kuukausittain. Vanhusneuvostossa eri järjestöjen edustus laaja-alaisesti. Vanhusstrategian seurannassa mukana useat tahot muun muassa tekninen osasto.

Koulutusta ja toimintaa

Vanhusneuvostojen toimesta on järjestetty muun muassa digikoulutusta / ATK-koulutusta kaikille vanhuksille. Vanhusteko-palkinto vuosittain. Vanhusneuvoston palkinto hyvälle toimijalle. Vanhusneuvostotapahtumat sekä messut. Vanhusjuhlien järjestäminen. Vuoden vanhusteko julkistaminen vanhusviikolla. Vanhusteko palkinnot ja huoli-ilmoitus. Vuosittain järjestetään 3-4 ikäihmisten liikuntapäivää yhteistyössä liikuntatoimen ja seurakunnan kanssa (kuljetukset, ruokailu ilmaista osallistujille). Vanhusneuvosto vierailee kerran kuussa päivätoiminnassa keskustelemassa. Kylävierailut kyläyhdistyksen tilaisuuksissa. Puurojuhla (kaikille avoin). Etelä-Karjalan keskussairaalaan on saatu aulaemäntä vanhusneuvoston toimesta. Vuoden kokeilu on ollut myös ilmaisesta rollaattorista. Yhteiskuljetuksia on järjestetty ja hankittu seniorilippuja sekä tehty esteettömyyskorjauksia. Myös ravitsemusneuvontaa on annettu.

3. Uusia ideoita neuvoston toimintaan

Uusia ideoita tuli myös erittäin runsaasti. Alla on listattu yhteenvedoihin tulleet ideat.

- tiedottaminen paikallislehdissä
- lehtikirjoitukset paikallislehtiin
- näkyvyyttä --> kuntalaiset tiedottomia vanhusneuvostoista
- näkyvyyttä median välityksellä esim paikallislehdet ja some
- tunnetuksi tekeminen
- näkyvyyden kehittäminen
- jalkautumine
- olla läsnä/esillä ikäihmisten tilaisuuksissa
- avoin kokous, kuntalaiset mukaan

- oman aseman ottaminen muiden toimijoiden joukossa
- aktiivisuutta --> lisää avoimia tapahtumia, luentoja/seminaareja tms.
- kuntalaisilta palautteen keruu ja sen eteenpäin vieminen
- vierailuja eri kohteisiin
- senioriparlamentin järjestäminen
- tavoitteellista yhteistyötä nuorten kanssa
- nuorisovaltuuston sekä vammaisneuvoston kanssa yhteistapaamiset
- eri kaupungin toimintasektoreiden edustajien vierailut
- maakunnallinen yhteistyö
- yhteistyön lisääminen kunnan sisällä vammaisneuvostoon, yhdistyksiin sekä maakunnallisiin toimijoihin
- edustus maakunnallisessa vanhusneuvostossa
- Yhteistyö Nuorisoneuvoston kanssa
- hyöty kansalaisista
- vapaaehtoistyö
- vanhusneuvoston jäsenten työnjako/vastuualueet
- varajäsenten nimeäminen
- 16-henkinen bussi kuljetuksia varten (kuntalaisille)
- sähköinen osallistumismahdollisuus
- kokoukset teemoitettu
- teemapäivät
- ikäihmisten palveluopas
- vanhusneuvostoihin ei tule valita ”mykkiä” henkilöitä. Ei jäsenyyttä ”vain edustuksellisuuden” vuoksi. Tarvitsemme hyviä ja toimivia jäseniä!
- vanhusneuvostojen arvotyö: perustuu kunnan arvoihin ja kaikille yhteiseen hyvien ihmisten arvojen edistämiseen
- TAVOITE: ajattelu- ja toimintakulttuurin uudistaminen --> ikääntyvien ja vanhusten arvostaminen!
- vanhusneuvostojen 2019 tapaaminen: esitämme laivakokousta (hauskempi ja halvempi)
- Ikäihmisten lääkeneuvonnasta infotilaisuus
- jokin ikäkortti kokonaan palvelutarveselvitykseen
- neuvoston jäseniä mukaan muihin seuroihin (urheilu, srk, nuorisoseurat, martat jne.) yhteistyöhön
- miten maakunnan vanhusneuvosto pitää yhteyttä eläkeläisjärjestöihin?
- eläkeläisjärjestöjen edustus maakuntien vanhusneuvostoon
- avoin kokous
- Maakunnan ja kuntien vanhusneuvostot yhteistyömuotojen kehittäminen
- ”Ulkopuoliset jäsenet” –AMK Diakoniasäätiö (Satakunnasta)
- suora vaikuttaminen, Kaupunginhall. edustus neuvostossa
- yhteistyö nuorisovaltuuston kanssa
- esittelyjärjestelmä
- avoimet ovet – tilaisuuden tuotot eteenpäin
- webinaari/ suoralähetys kokouksesta: vanhusneuvosto kysyy, asiantuntijat vastaavat. Tallentuu voi palata esitykseen.
- tehtävä hyvä/kattava toimintasuunnitelma

- digitalisaation edellyttämät koulutuskoot, mahdollisuudet "DIGI KINKERIT"
- yhteistyö eläkejärjestöjen kanssa
- näkyvyyden kehittäminen
- ikäihmisten hyvinvointiohjelma, laaditaan vuosittain
- luentojen järjestäminen
- vuoden vanhusteko-palkinto
- sähköinen osallistumismahdollisuus
- varajäsenien nimeäminen
- eläkeliiton johtokunnan kanssa yhteistyö esim. kokouskauden alussa lisättyä veteraanitoimintaan.
- kannattaa vieraila oman kunnan päivätoiminnassa ja kysellä kuulumisia ja tiedottaa toiminnasta
- suora vaikuttaminen päätöksentekoon (edustaja toimielimissä) ikäihmisiä koskevilla asioissa
- neuvosto itse yhteydessä eri lautakuntiin ja tarjoaa lausuntojen antamista sekä kokouksissa mukanaoloa tarvittavissa asioissa
- lehtijuttu neuvoston toiminnasta
- meillä hyvinvointimessut ensi tammikuussa, jossa aiomme olla mukana ja esitellä neuvostoaamme
- avataan Kelan hylätyt päätökset ja hylätyt omaishoitotuet = vanhuksen kaltoinkohtelua
- erilaisia kokoonpanoja – järkeviä = saadaan hiljaista tietoa
- "talouslähettiläs" neuvoo tuen kun on tarpeen (hoitotuki)
- asenne <--> viranomaisten myönteinen
- vanhusneuvoston edustus tulee olla mukana työryhmissä ja ohjausryhmissä
- ennen vanhusneuvoston kokousta avoimet ovet, ilmoitus paikallislehdessä
- ennaltaehkäisevä toiminta korostetusti esille (mitä ikäihmisen hyvinvointi sisältää)
- ikäihmisten asiantuntemuksen hyödyntäminen (resurssi?)
- vanhusten hyvinvointipäivä
- valitaan vuoden isovanhempi/ikäteko (kunta, maakunta)
- kehittämisideat yksi kerrallaan
- yhteistyön kehittäminen naapurikuntiin
- näkyvyyttä lisättävä
- sivukyläasukkaat saatava mukaan toimintaan
- jalkautuminen sivukylille